

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Instituții și Autorități	500 Lei pe 1 an
"	Avocați	400 Lei pe 1 an
"	Magistrați	300 Lei pe 1 an
"	Un număr simplu	20 Lei
"	Un număr dublu	30 Lei
"	Un număr vechiu	35 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53.
Telefon 590. Administrația: Str. Regina Maria 34 (Radio Reclame România S.A.)
unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adfje. Telefon 630

S U M A R U L :

1. Accelerarea judecăților . . . de *Dr. Lucian Borcea*
avocat, Sibiu.
2. Critica unei critici de *Dr. A. M.*
3. Jurisprudența. Acțiunea de reparație.
Sentința Trib. Oradea-Mare, adnota-
tă. de *G. P. Docan,*
Jud. Trib. Oradea-Mare.
4. Camera de Punere sub Acuzare.
Opoziție. Ord. 94 pr. p. adnotată de
V. P. Paștia
Judecător la Trib. Cluj.

Accelerarea judecăților

„Sporirea competenței judecătorilor; înființarea unor noi instanțe sau completarea lor cu noi secțiuni, crearea judecătorului unic; reducerea complexelor la Curțile de Apel; posibilitatea judecării simultane a doua complexe; satisfacerea necesităților de personal și material, odată cu bugetul viitor, după constatările și cererile din rapoartele obicinuīt uzitate ale șefilor deosebitelor instanțe; chiar grija de a asigura instanțelor localuri proprii pentru normala funcționare, sunt atâtea măsuri legislative și administrative menite, alături de legea de procedură, să servească înlesnirea și accelerarea judecăților, atât de mult așteptată de justițiabili înainte, dar mai cu seamă acum după războiu.“

(Di Ministru al Justiției în cuvântarea rostită la Congresul avocaților din Cernăuți.)

I.

Expunerea de motive a dlui ministru de justiție la legea pentru înlesnirea și accelerarea judecăților arată două motive de ordin principiar, cari stau la baza acestei legi: unificarea și necesitatea inexorabilă de a pregăti procesele în scris înainte de a se judeca, ca astfel să se elimineze viciile clasice ale procedurilor, îndeosebi a procedurilor aproape exclusiv orale, vicii cari fac procedurile lente, complicate și costisitoare, dând prilej le nenumărate șicane.

Congresul avocaților a fost de acord, în ce privește pregătirea prealabilă a proceselor. Nu a fost de acord în ce privește amănunțele reglementării acestei pregătiri, îndeosebi termenele fatale, formalismul excesiv, decăderile de drepturi etc. Arătând cât de primejdioase sunt ele pentru interesele justițiabililor, congresul a cerut suspendarea aplicării legii.

Aplicarea nu s'a suspendat și singura mângâiere este că dl ministru în cuvântarea rostită la deschiderea congresului a declarat: „Se poate că această lege de procedură care ținde, în primul rând, să unifice procedura de judecată pe întreg teritoriul, să învedereze cu prilejul aplicațiunii ei, neajunsuri și dificultăți inerente unei opere atât de gingașe, în care a trebuit să se ia în considerare trei sisteme, intrate în mentalitatea judecătorilor, avocaților și justițiabililor. Aparține jurisprudenței și la caz de nevoie instituțiunii legislative să înlătore aceste neajunsuri și dificultăți. Căci nu trebuie să omiteți că în pragul unificării întregii proceduri civile, extractul unui capitol ce V-am înfățișat este o operă de încercare în principal pentru dobândirea unor principii care să ferească pe părți de surprindere și să le asigure o judecată repede. Și ori-ce s'ar zice procedura pregătitoare scrisă, rămâne de acum o reformă dobândită.“

Este de dorit chiar în interesul reformei dobândite a procedurii pregătitoare scrise, să nu se aștepte până se va rosti jurisprudența, ci legiuitorul cu o oră mai curând să procedeze cu dispozițiunile — gilotină din legea accelerării —, precum la congres le-a numit un orator, — așa cum legea accelerării în art. 65 a procedat cu art. 40 din legea p. unif. și org. corpului de avocați, — altcum acele dispozițiuni vor compromite însuși principiul sănătos al pregătirii scrise. Pentru că nulitatea actelor scrise pregătitoare pentru neregulărități de formă, d. p. neregulărități

de nume, pronume, domiciliu sau reședința părților, calitatea lor juridică etc. etc., neregularități, cari prea ușor se pot ivi la copierea actelor, și consecințele acestor anulări acolo, unde procedura pregătitoare scrisă este o inovație, prea ușor vor putea produce o reacțiune împotriva întregului sistem nou, pentru mulți incomod din alte considerațiuni și aceasta cu atât mai mult, pentru că precum dl ministru al justiției și raportorul legii au declarat în camera deputaților, judecătorul când primește actele noi nu este ținut să le examineze sub raportul regularității formelor devenite sacramentale, astfel că nulitatea se poate invoca și stabili oricând, eventual în faza ultimă a procesului.

Și ar fi păcat să se compromită principiul pregătirii scrise. Când expunerea de motive la legea accelerării declară „..... procedura (civilă din vechiul regat) fiind aproape exclusiv orală, suferă de marele inconvenient că nici părțile, nici judecătorii nu cunosc adesea, până în ultima secundă ce precede hotărârea, nici terenul juridic și câte odată nici mijloacele de dovadă”, — ea dă expresiune vechiului adevăr, că nu se poate concepe justiție temeinică și expeditivă, dacă fie părțile, fie judecătorul nu cunoaște materialul din proces încă înainte de a începe dezbaterile lui. Părțile nu pot fi concise și exacte în expuneri decât cunoscând materia. Judecătorul trebuie să o cunoască, pentru că numai cunoscându-o va putea controla exactitatea expunerilor părților, va putea ține dezbaterile în cadrele dictate de necesitate și își va putea forma repede judecata, totuși rămânând împăcat în conștiința că cu judecata rostită, dar totodată această judecată trezind convingerea în părțile interesate că ea este izvorită din cea mai bună conștiință a judecătorului și din cunoașterea perfectă a materiei, indiferent că judecata le mulțamește sau nu.

În definitiv acesta este unul din principiile de competență ale organizării judecătorești; crearea și păstrarea respectului și încrederii în autoritatea judecătorească. De aceea pregătirea scrisă a proceselor este necesară și din alt punct de vedere. Verba volant, chiar și dacă bietul grefier își va da deosebită silință să prindă cât mai mult din expunerile părților și să le fixeze cât mai fidel în procesul verbal. Am văzut procese verbale, în cari părțile cu greu și-ar fi putut recunoaște afirmările și propunerile. Dacă părțile sunt ținute să și-le precizeze însele în scris, greșelile și omisiunile cad în sarcina lor. Jude-

cătorul nu are altă îndatorire, decât să îngrijească ca îndreptările se fie precizate în scris, fie în procesul verbal, fie în scrisuri speciale făcute de părți, și să-și controleze memoria cu aceste acte scrise. Judecătorul este pus la adăpost de șoapte și bănueli, se poate însuși controla și îl pot controla și alții, fie părțile, fie autoritățile sale superioare, publicul este liniștit că responsabilitatea magistratului nu este numai o frază, ci este dată posibilitatea, ca ea în caz de nevoie să devie realitate.

II.

În cuvântarea rostită la deschiderea congresului avocaților ținut în Cernăuți dl Ministru al justiției citează o serie întregă de măsuri legislative și administrative, menite să înlesnească și accelereze judecățile.

Dar nu toate aceste au efectul pe care dl ministru li-l atribue.

Nu încapă îndoială că d. p. dispozițiunea monstruoasă din legea de organizare din 1925, — înscrierea în lege a neîncrederii în magistrații dela Tribunale — tragerea la sorți a judecătorului unic, împiedecă bunul mers al justiției și este negațiunea principiilor pe cari se întemeiază legea accelerării judecăților, când adoptă pregătirea scrisă a proceselor. Judecătorul tras la sorți intră în ședință fără să cunoască procesele și sau trebuie să le studieze în cursul ședinței și astfel să întârzie dezbaterile, sau să amâne pronunțarea. Judecătorul nu va putea să conducă dezbaterile și arareori va putea face aplicarea al. 2 din art. 26 leg. acc.

Dl Ministru a declarat în cuvântarea citată: „De altminteri, Dilor, dobândirea tuturor rezultatelor urmărite de nouile legi de organizare judecătorească ca și de procedură atârnă de conștiința, cu care magistrații în primul rând, dar nu mai puțin și avocații și întreg personalul auxiliar justiției vor ști să le aplice. Dacă judecătorul unic de pildă, sau reducerea complectelor, vor fi interpretate ca un mijloc de dispensă de serviciu, iar nu pentru a divide munca pe capetele tuturor, cu maximum de folos pentru înlesnirea judecăților, se înțelege că o bună parte din truda noilor legi va fi zadarnică.”

Foarte adevărat dar ca magistrații, avocații și personalul auxiliar să poată aduce justiției acest maximum de folos, este indispensabil ca legile și dispozițiunile de organizare și de procedură să creieze toate condițiunile prielnice acestei dezvoltări de forțe și

de muncă. Ori aceste condițiuni lipsesc, dacă organizarea judecătorească nu adoptă și nu traduce în realitate principiul unei diviziuni raționale a muncii, principiu în lipsa căruia nici o singură organizațiune nu poate funcționa cu maximum de folos. Asemenea lipsesc acele condițiuni, dacă organizarea judiciară și procedurile nu sînt seamă, că munca se prestează de către oameni, cari trebuie să trăiască și a căror puteri sînt limitate.

Deocamdată nu există alt sistem pentru organizarea rațională a muncii, așa cum o dorește dl ministru, decât programul de muncă stabilit la fiecare tribunal și fiecare Curte la începutul fiecărui an judiciar. Este mai bine dacă programul de muncă se impune prin lege. În orice caz el trebuie respectat. Câte întârzieri, amânări, iritațiuni și frecări ar dispărea, dacă s-ar ținea seamă de lucrul acesta atât de elementar, pe care în ținerețea noastră profesorii de economie politică și de științele politico-sociale ni-l predicăm zi de zi.

Programul de muncă va stabili pentru fiecare zi din săptămână, ce procese se judecă, și pentru fiecare judecător în ce zi intră în ședință și în care complet. El va îngriji ca fiecare judecător astfel desemnat să-și aibă suplinitorul sau suplinitorii desemnați de înainte, astfel ca fiecare dintre judecători să știe când este disponibil pentru alte lucrări, delegațiuni etc. În acest sistem judecătorul tras la sorți nu are loc.

Dar diviziunea rațională a muncii mai pretinde ceva. Selecționarea proceselor sorocite. Astăzi la tribunale regula este să se sorocească termenele, fără cea mai mică selecționare, în mod automat, în ordinea sosirii proceselor la președinți. Este just, prioritatea automată să rămână, dar numai prioritatea. Incolo președinții se sînt obligați să examineze dosarele spre a vedea, dacă procesul reclamă debateri mai îndelungate sau numai sumare. Pe lângă procedura pregătitoare acest examen nu întîmpină greutăți. Arareori procesele se pot judeca la întâia înfățișare. Dar câte procese nu sînt în stare de judecată nici după ce s-au făcut audieri de martori etc. Asemenea procese cu ușurință se pot debata în număr mai mare în aceeași zi, cîtă vreme toate procesele reclamă pentru rezolvirea lor timp mai îndelungat. Procesele de întâia categorie se vor soroci pe aceeași zi în număr mai mare, cele de a doua categorie în număr mai mic.

Dacă acest sistem de organizare s-ar aplica și s-ar și respecta, — și aplicarea și

respectarea vine mai repede dacă o impune legea, — cu siguranță s-ar evita neajunsurile de astăzi atât de supărătoare și costisitoare pentru părți, cu amănările pentru lipsă de judecători și necunoașterea dosarelor și altele asemenea.

Natural, diviziunea muncii presupune existența unui număr, suficient de puteri de muncă. Sporirea limitei de valoare a proceselor date în căderea Tribunalului va desărcina aceste instanțe judecătorești ca judecătorii de întâia instanță, precum și Curțile de Apel. În schimb se va spori munca judecătorilor și a completelor de apel la tribunale. Ori imprecizia le este indiferent unde li se judecă procesul, dacă el se judecă, dacă judecata nu întârzie și dacă ea se face cu toate garanțiile temeiniciei.

Iau ca pildă judecătoria de ocol Sibiu, — judecătorie mare, mixtă, circumscripției căreia aparțin peste 20 comune rurale puternice și un oraș cu 40.000 locuitori. După plîngerile și criticile auzite din alte părți trebuie să presupun că situația altor judecătorii din centre mari nu este mai bună.

Numărul dosarelor noi, înregistrate la această judecătorie, în anul 1923 a fost rotund 10.000, în anul 1924 rotund 13.000, în anul curent se crede că va atinge 16.000. În aceste cifre nu se cuprind petițiile etc. dela secția cărților funduare. Înainte de războiu numărul dosarelor la aceeași judecătorie era anual 8000—10.000. Judecătoria avea 6 judecători și un ajutor de judecător. În cursul războiului s-a mai creat un al 7-lea post de judecător. Astăzi această judecătorie, supraîncărcată și cu restanțele datorite războiului și prefacerilor de după războiu, are 4 judecători, dintre cari unul detașat la reforma agrară.

Evident că în asemenea împrejurări judecătoria nu poate funcționa. Când judecătorul știe dela început că chiar jertfindu-și sănătatea, nu poate împiedeca împotmolirea definitivă a instanței, nu i se poate cere să lucreze pentru stărpirea restanțelor măcar temporal peste puterile sale. Asemenea jertfa sănătății nu se poate cere dacă judecătorului infirm și familiei sale nu li se asigură pensii omeneste.

Ce ne privește pe noi avocații și munca noastră pentru a aduce înlesnirea judecăților maximum de folos, această frumoasă dorință o să rămână pium desiderium, dacă ni se desființează condițiunile de a putea munci.

Noul orar judecătorec și legea accele-

rării sunt agenții cari ne vor paraliza activitatea.

Noul orar ne obligă să pierdem orele de dimineața până la amiază la judecătoria, ca nemâncăși sau cu bucătura în gură, la ora 1 din zi, să alergăm la tribunal și Curte, de unde vom eși seara la ora 7 istoviți și enervați. Când vom face munca scrisă, atât de delicată prin sancțiunea nulității pentru iregularități de forme, muncă îndoită pentru că trebuie să controlăm fiecare copie? Cum vom întocmi orele de birou? În provincie cu greu se vor găsi puteri auxiliare cari să se angajeze pentru orele de seara și de noapte.

Rămâne personalul auxiliar justiției, personal care în Transilvania este de trei categorii: salariat din bugetul statului, salariat din fondul imprimatelor și cărților funduare, fond creat prin cotizațiunile la cari benevol se supun justițiabilii și avocații, în fine salariați din cotizațiuni benevole ale avocaților în scopul de a se putea angaja încă una sau două puteri de muncă pentru lucrările de copist, cari altcum nu s'ar mai isprăvi.

Acest biet personal, rău plătit și cu frica în spate, ce va fi cu el în cas de infirmitate și ce se va alege de familie în cas de pensiu, muncește și astăzi muncă de rob. Dar când prin aplicarea legii accelerării și în urma necomunicării actelor și necitării părților și a reprezentanților acestora, impricinații și avocații vor asalta greșele ca să depună acte cu sau fără plic, ca să cerceteze când s-au înmănat acțiunile sau apelul, ce termen s-au statorit pentru depunerea întâmpinării, iar după trecerea acestui termen ca să cerceteze dacă s-a depus întâmpinarea și așa mai departe, atunci exasperați că nu pot lucra, se vor înșirui și ei în hora acelor cari refuză legea accelerării și ca oameni ai vieții practice au convingerea, că măsurile cari nesocotesc cerințele și necesitățile acestei vieți reale, primejdiesc și compromit scopurile mari și ideile frumoase, pe cari vor să le servească.

III.

Cu alt prilej am amintit de fenomenul, pe care-l întâlnim adeseori în legislația noastră, fenomenul legiferării dupe preceptul „să nu știe stânga, ce face dreapta”. Spicuirile de mai sus îl strează teza. Este posibil ca consiliul legislativ să facă să dispară acest fenomen.

La legiuirea menită să inlesnească și accelereze judecățile sunt însă defecte cari

reclamă cât mai grabnică îndreptare. Precum în pedagogie este un principiu fundamental că în educație și în învățământ nu este permis să se facă experimentări și nu este permis să se întrebuițeze decât metode probate — tot astfel nici în viața judiciară nu este admisibil să se experimenteze în contul intereselor cu inovațiuni primejdioase pentru aceste interese, cu atât mai primejdioase, pentru că premisele lor firești sunt desființate prin alte măsuri legislative.

Trăim timpuri, când politica este atotcovârșitoare și astfel nu se poate pretinde ca resortul de justiție se nu fie condus de bărbați politici, ci de specialiști în materiile juridice cu largă practică judiciară. Putem însă cu toții să venim în ajutorul ministerului de justiție, atrăgându-i atențiunea asupra greșelilor cari se strecoară în legile confecționate de cei încredințați de minister să le pregătească și atrăgând asupra lor atențiunea și a altor factori ai vieții sociale, cum sunt camerele de comerț, camerele agricole și altele, reprezentante ale diferitelor categorii de cetățeni și factori ai producției, interesele cărora sunt în legătură strânsă cu bunul mers al justiției. Cuvântul acestor factori, împreună cu glasul juriștilor practici trebuie să determine ministerul de justiție și corpurile legiuitoare să adacă grabnic actualelor măsuri greșite îndreptările indispensabile.

Dacă aceste glasuri vor mai avea rezultatul ca în viitor asupra proiectelor de legi să se deschidă o cât mai largă discuțiune publică înainte de a fi prezentate corpurilor legiuitoare și dacă criticele și observările aduse proiectelor se vor ținea în seamă la ultima lor redacțiune ne-am alege cu toții și s-ar alege țara cu o reformă dobândită de cea mai mare și binefăcătoare însemnătate.

Dr. Lucian Borgia
avocat, Sibiu

A apărut **Procedura Penală Annotată**, părțile cari cu începere de la 1 Septembrie 1925 s'au extins, prin noua lege de organizare judecătorească, și în Ardeal și Bucovina. Lucrarea conține sub fiecare articol: *note explicative și de comparație cu textele din pr. pen. maghiara scoase din viçoare, uzurile și partica introdusă de procedura penală română; exp. neri doctrinare cu trimiteri la diferiți autori și în special jurisprudența și mai ales a Curții de Casație până la zi.*

Volumul de peste 450 pag. mai conține și formulare și modele de procesverbale până la proba contrară și până la înscrierea în fals, rechizitorii introductiv și definitiv; diferitele ordonanțe date de judecătorul de instrucție, raport, rechizitoriile date de Procurorul general, deciziuni date de Camera de Punere sub acuzare; opoziții pentru eliberarea provizorie etc.

Lucrarea este întocmită de d-nii: V. M. Dimitriu, consilier la Curtea de Apel din Cluj și directorul „Ardealul Juridic” și V. P. Pastia judecător de ședință la Trib. Cluj redactor la aceasta revistă. Se găsește de vânzare la autori. Prețul unui volum este de 250 lei, pentru d-nii magistrați se acordă reducere, dacă se adresează direct.

Critica unei critici

În No. 10 din 15 Mai 1925 din „Ardealul Juridic“ la rubrica „Jurisprudența“ a fost publicată și adnotată sentința No. C. I. 878/11 1922 a Cuișii de Apel din Timișoara.

Adnotare se începe astfel: Vom da deci numai atențiune secundară chestiunii de fapt și vom examina la lumina normelor de drept pozitive, în deosebi chestiunile principiale de drept soluționate de Curte, pe baza unor „considerațiuni“ diametral opuse soluției dată de instanța de Apel. Și în adevăr, Dl. adnotator, în cursul examinărilor sale a și ajuns la soluții contrarii, celor cuprinse în sentința Curții de Apel criticată.

Să ne fie îngăduit a îi spune Dlui adnotator dela început, că îl credem pe cuvânt, că dsa cu principiile, de care a fost călăuzit nici nu putea să ajungă la alte concluzii de cât la cele „diametral opuse soluției date de Curte“.

Ne oprim pentru prima dată la calificarea, ce i-o face Curții și îi atragem atențiunea asupra împrejurării, că Curtea n-a judecat ca „instanță de apel“, ci ca „instanță de reviziune“, pentru că instanța de apel a cauzei a fost „tribunalul“ Caransebeș;

apoi la promisiunea, că va examina cauza la „lumina normelor de drept pozitiv“ și la declarațiunea, că această examinare o face „pe baza unor considerațiuni diametral opuse“.

Ne credem dispensați a-i trage dlui adnotator prețioasa atențiune, asupra faptului că a examina ceva la „lumina normelor de drept pozitiv“ înseamnă a avea la examinare ca bază acest „drept pozitiv“ și că în acest caz, de odată; nu pot servi ca base și „considerațiuni“. „Dreptul pozitiv“ e legea scrisă, iar „considerațiunile“ pot fi saturate de principii juridice îndrumătoare pentru legiferatorul viitorului.

Dl adnotator nu s-a ținut de promisiune, a abandonat „lumina normelor de drept pozitiv“ și apoi — lucru natural — că fără această lumină a rătăcit în întunericul provenit din „considerațiunile“ cari „rebuiau“ să fie „diametral opuse“ hotărârii date de Curte, căci altcum ce rost mai avea „adnotarea“.

Că din ce motiv a abandonat „lumina normelor de drept pozitiv“ o spune dsa însuși, când își exprimă dorința de a vedea părerea Inaltei Curți de Casație în această materie, dorință, care vorbește destul de clar și lasă, să se învedereze, că dsa ori n'a cunoscut-o de fel, ori că a dat uitării „normele de drept

pozitiv“ susținute și de jurisprudența constatată a Curiei maghiare, căreia i-s'a dat prilej bogat de a se pronunța în această materie, începând dela anul 1898 până în momentul, când confiniul militar banatico român a fost scos de sub jurisdicțiunea ei, adecă până la 1 Decembrie 1918.

Formarea unei noi jurisprudențe, — eminate românești —, va fi mai anevoioasă, deoarece aslăzi procese de natura celui rezolvat de sentința „criticată serios“ sunt atât de rare, încât dl adnotator ar trebui să aștepte prea mult, până ce Inalta Curte de Casație și Justiție își va forma o Jurisprudență constantă și vrednică de urmat.

Trebuie deci să ne mulțumim deocamdată cu jurisprudența Curiei maghiare, care se poate cunoaște din „colecția oficială a Ministerului Justiției Ungar“ făcută ca reproducere din „edițiile oficiale ale Curții regești ungare“ și editată la 1917 de susnumitul minister.

La pagina 54 al acestei ediții oficiale sub numărul curent 215 se găsește înregistrată următoarea decisiune:

„Asupra averii tatălui și a părții copiilor lui, derivată din comunionul de avere și predată în proprietatea tatălui cu prilejul încetării comunității de casă, numai acești copii, sau cei ce se vor naște ulterior, eventual urmașii acestora au drept exclusiv la succesiune și nu poate moșteni din această avere acel copil, care la data încetării comunionului a fost repășit din aceasta (Hot. principiară No. 2558 — 1907 din 28 Ian. 1908)“. Din această hotărâre urmează, că partea unui copil — membru al comunionului —, predată în proprietatea tatălui nu o poate moșteni un copil îndestulit și deja repășit din comunion, ci aceia îi revine copilului, care era încă în comunion, adecă era proprietar în parte al comunionului la data încetării acestuia. O restricție, ce face evident, că dreptul coproprietarilor comunionului de casă, rezervat prin dispozițiile art. 25 din legea XXIV:1885, na fost stins prin dispoziția Legii XII:1898 — pentru că în caz contrar ori cui poate fi testată, ceia ce practica n-a admis —, ci s-a admis simplaminte ștergerea din c. f. a asigurării lui, ceia ce nu poate avea alt efect, decât că terța persoană, cu bună credință întemeiată pe starea din c. f. poate câștiga drept de proprietate și asupra părților foștilor membrii coproprietari, iar aceia terța persoană, care știe de starea din afară de c. f. nu. Speța rezolvată s-a ocupat de un frate, care era și el părtaș și ca atare știa despre dreptul recla-

mantelor astfel nu le putea exclude dela moștenire printr-un contract de donațiune „inter vivos“, ori „mortis causa“.

Dar pentru luminarea dlui adnotator și a acelor care s-ar fi adăpat cu știința răspândită de adnotare, să ne fie permis a invoca aici lucrarea savantului jurist Dr. Georgiu Plopu „Părți alese din dreptul privat ungar“, care în paginile 261—264 luminează starea de drept al membrilor comunionului. La paginile 264—265 sunt publicate în această eminentă lucrare și alte decisiuni curiale.

Le vom cita:

„Acea dispozițiune a articolului de lege XII:1898, care permite, că averea comunității de casă predată tatălui cu restricțiunea §-lui 25 al legii XXIV:1885 să se poată elibera de sub acea restricțiune — nu atinge dreptul de ereditare al celor îndreptățiți, prin urmare tatăl nici după ștergerea restricțiunii din c. f. nu are dreptul a face testament despre acea avere, în dauna copiilor îndreptățiți la ereditare în acea avere. No. 4067/1901, 2855/1907, 5207/1909, 6054—6055/1909, 5833 1910.

În speța noastră tatăl a donat părților averea comunionului însărcinată cu restricțiunea art. 25 din legea XXIV:1885, mai apoi a revendicat-o prin proces; iar în cursul acestuia a încheiat o transacțiune cu părțile, în sensul căreia o parte a averii se retrocedează tatălui cu dreptul de „post succesiune“ a părților; iar cealaltă le-a rămas părților titulo „donațiune“ după părerea tatălui, titulo „cumpărare“ după părțile. Chestiune nedeslegată în transacțiune

Credem, că nu mai necesită interpretare hotărârile curiei ungare.

O altă decisiune:

„Articolul de lege XII:1898 permite ștergerea din c. f. a restricțiunii determinate în art. XXIV:1885, însă nu conține așa dispozițiune, prin care în urma acelei ștergeri s-ar strămuta sau s-ar abroga dispozițiunile legii XXIV:1885, cari regulează ordinea de ereditate și fiindcă în sensul acestor dispozițiuni, în cota din comunitatea de casă a tatălui și a descendenților lui, predată în proprietatea tatălui, numai acești descendenți, ca membrii îndreptățiți a fostei comunități de casă, au drept exclusiv de ereditare . . . etc.“ No. 5476/1911.

Din această decisiune încă rezultă, că tatăl din speța noastră nu putea dona averea comunității de casă numai feciorului său și prin acest act să schimbe ordinea de ereditate și să despoaie pe reclamante de dreptul lor de succesiune, pentru că la desființarea

comunionului ele erau încă membrii al acestuia, în cartea de partaj ele se menționează, ca proprietățile în $\frac{1}{7}$ — $\frac{1}{7}$ parte a averii comune și în baza acestui partaj li s'a conservat dreptul de succesiune prin înscrierea lui în c. f.

Dacă am admite, că tatăl lor ar fi avut drept a dona fie „inter vivos“ fie „mortis causa“ și partea reclamantelor, ar urma, ca să se admită, că ele pot fi despoaie de dreptul lor și atunci ce le mai rămânea din acest drept de moștenire „exclusiv“ și regulat de lege specială fără privire la regulile de succesiune ale c. c. a. în vigoare în acele părți ale țării.

Este evident că nu se poate admite. Și nu schimbă situațiunea faptul, că jurisprudența vorbește de „testarea“ averii fost comune, pentru că intențiunea este apărarea dreptului ereditar exclusiv asupra părților avute ca proprietate la încetarea comunionului și această apărare trebuie să o aibă foștii coproprietari față de ori ce acte făcute cu intențiune spolatoare în favorul altui succesor și astfel și reclamantele puteau avea drept la apărarea justiției față de donațiunea către părți, — bineînțeles în afară de cazul când reclamantele ar fi fost indestulite, respectiv ele și-ar fi vândut partea lor primind contravaloarea în numerar.

Din cele ce preced se vede, că normele de drept pozitiv altă lumină răspândesc, decât cea a „considerațiunilor diametral opuse principiilor aplicate de Curte“ și că aceasta având în vedere alte norme (cele ale dreptului pozitiv) n-a putut să satisfacă de dl adnotator, care plecase dela principiile dictate de „considerațiuni“ la „criticarea serioasă“ a hotărârii.

Să vedem acum unde ajunge dl adnotator cu „considerațiunile“ sale.

Credem și noi, că a susținea principiul dreptului de proprietate limitat, este o procedură învechită. În speța deslegată însă despre alta ceva e vorba. Anume: despre dreptul de succesiune al unor copărtași ai comunității de avere cari — acceptând Curtea principiul libertății proprietății — deveneau deposedași de dreptul lor succesoral „exclusiv“, asigurat prin lege specială. Evident, că Curtea, în vederea unei „norme de drept pozitiv“ de o parte, iar de alta parte în vederea situațiunii, ce li se creia reclamantelor, în procesul din speță, nu putea ținea seamă de progresul evolutiv al principiului proprietății comunionului spre normele proprietății indi-

viduale și este evident că dl adnotator necunoscând, sau nevoind a ține seamă de legea pozitivă și de jurisprudența alor 20 de ani și înlocuindu-i bazele ei de drept pozitiv, cu „considerațiuni“ cari nici ele nu pot fi justificate, de cât ca principii, care aplicându-se știrbesc alte drepturi, pe cele de succesiune al foștilor coproprietari al comunionului, trebuia să ajungă la convingere „diametral opusă“.

Cum însă aceasta nu este legitimată cu nimic, am regreta, dacă ar avea și cea mai mică influență asupra jurisprudenței viitorului.

Ținem de inutilă o atingere a chestiunii, dacă ceia ce s-a discutat de pârâți și de decedatul față într-un proces, în care reclamantele nu erau interesate și astfel nici ascultate privitor la îndestulirea lor din părțile de avere, ce erau proprietatea lor, poate avea față de reclamante autoritatea lucrului judecat, ori nu, pentru că chestiunea „lucrului judecat“ este atât de luminată, în cât am plictisi pe celilor prin încercarea combaterii dlui adnotator, care susține contrarul celor susținute de Curte.

Tot așa de inutil este a discuta, dacă cel ce știe despre raporturile de drept existente în afară de c. f. și nerespectându-le pe aceste, câștigă drepturi reale, este oare achizitor de bună credință sau nu și dacă c. f. poate apăra sau nu, prin simpla înscriere într-ansa un drept câștigat în mod fraudulos ori cu rea credință.

Toate aceste sunt chestiuni de mult rezolvate prin jurisprudență și suntem convinși, că părerile dlui adnotator nu vor avea ca urmare altă, decât aceea, ce constatăm noi, că ele sunt ocazionale și astfel nu vor lăsa urme neșterse în memoria cetitorilor, cari în fiecare zi și în fiecare moment au prilej a celi păreri chiar contrare.

Curtea n-a examinat eventuala parte politică a legii XXIV: 1885 și XI: 1898 și credem a fi cu totul străină de cauză obiecțiunea dlui adnotator: că „Dedesubturile politice nu pot avea influență asupra soluționării chestiunilor de drept civil“. Foarte corect! Întrebăm însă unde a găsit dl adnotator măcar vre-o aluziune la „dedesubturi politice“ în sentința „critică serioasă“? O vede însuși că nu, când se exprimă, că nu crede, că Curtea să se fi condus de aceste considerațiuni. Totuși a crezut, că pentru efectul scrisului dsale, e bine a atinge și coarde sentimentale, vorbind despre „interpretarea forțată în favorul elementului românesc“. Cine a interpretat

forțat legile de mai sus în favorul elementului românesc? Doar Curia maghiară? Căci numai aceasta a făcut interpretarea acestor legi și a făcut-o în sensul hotărârilor citate mai sus. Se poate crede oare, că a făcut-o „forțat“ și că a forțat-o pentru a favoriza elementul românesc? Cine e naivul să le creadă? Ori Dl. adnotator vre-a să-i aducă Curții de Apel: Timișoara invinuirea, că a forțat interpretarea legilor pentru a favoriza „elementul românesc“?

În speța deslegată era vorba de trei patru frați români, cari își pârâu moștenirea unul dela altul! Unde, de ce și față de cine să fi forțat hotărârea „critică serioasă“, legile pentru „favorizarea elementului românesc“? Poate știe și Dl. adnotator; că confiniul militar desființat, s-a numit „banalico-român“, pentru că era compus regimentul curat numai din români. Procesele deslegate de Curia maghiară au fost purtate exclusiv de români între ei. Oare dacă legile erau făcute cu dedesubturi politice, Curia maghiară decreta ființa dreptului la succesiune a foștilor coproprietari și după stergerea din c. f. a acestui drept, despre care susținea, că este „exclusiv“? Nu, pentru că interesul era — după Dl. adnotator — a da libertatea circulațiunii bunurilor comunionului spre a ajunge la ele și străini. Curia însă a deslegat chestiunea chiar contrar! Și atunci dl. adnotator totuși invinue instanțele judecătorești — inclusive Curtea de Apel: Timișoara —, de „forțarea interpretării“. Și apoi, bine, fie acuza adevărată! Voește doar dl. adnotator, să se forțeze interpretarea în favorul elementului străin admitând libertatea circulațiunii bunurilor și atunci, când legi pozitive altcum hotăresc în interesul elementului român?

Să ne ierte dl. adnotator, dacă văzându-i și această observațiune, numai credem, că scrisul dsale poate fi considerat ca „critică“ și mai ales nu „serioasă“ și să ne permită a nu cita aici dictonul latin ... „și ...

A. M

JURISPRUDENȚA

Trib. Oradea-Mare

Sent. No 7368/1924

Ardeal. Acțiuni principale și cereri de intervenție înaintate verbal la judecătoria deocol. Lipsa condițiilor formale. Valabilitatea acțiunii posesorii de repunere sumară. Condițiuni. Cumulul posesorului cu petitorul în procedura civilă ungară. Concordat forțat în afară de faliment. Inspector de avere. Dacă are Calitatea de a intenta acțiunii în justiție și a poseda averea debitorului. Soluție negativă. Vânzarea. Dacă proprietarul vânzător, creditor privilegiat pentru plata preșului, trebuie achitat în timpul concordatului forțat. Soluție afirmativă. (Art.

84, 86, 129, 134, 135 și 379 pr. civ. ungară; art. 17, 18, 21 și 23 ordonanța No. 4070/1915 a consiliului de miniștri maghiar privitor la concordatul forțat în afară de falimen; art. 3, 112 și 225 din legea ungară a falimentului legea XVII din 1881, (1).

1. Când acțiunile principale și cererile de intervenție sunt intentate verbal la Judecătoria de ocol, judecătorul trebuie să dea părții toate lămuririle necesare, făcând-o atentă asupra vișilor de formă ale acțiunii. Din omisiunea judecătorului, care nu a îndeplinit dispozițiile puse de lege în sarcina sa, nu se poate deduce că acțiunea trebuie anulată în instanța de apel și că partea trebuie să sufere în acest mod consecințele omisiunii judecătorului.

2. Acțiunea de repunere sumară este o acțiune posesorie, specială dreptului ungar, prin care reclamantul turburat în posesia unui imobil, tinde a fi repus imediat în posesie, obținând dela justiție reînegrarea stării de fapt anterioare turburării. În acțiunea de reînegrare Judecătoria nu trebuie să cerceteze decât dacă sunt întrunite următoarele trei condiții — lipsa uneia din ele fiind suficientă pentru respingerea acțiunii: a) dacă reclamantul s'a aflat în momentul turburării în posesiunea de fapt a imobilului și dacă pârîtul este acel care l-a turburat în posesie; b) dacă înainte de data turburării reclamantul a posedat cel puțin un an, condiție care nu este cerută în cazul când reclamantul a posedat pe baza unui just titlu; c) dacă dela turburare până la intentarea acțiunii nu a trecut un an, termen în care acțiunea de repunere sumară trebuie neapărat intentată.

3. În caz când reclamantul nu a posedat întreg anul precedent turburării, dar își întemeiază defenția sa pe un contract simalegmatic opozabil pârîtului, el nu poate izbândi în acțiunea sa, decât dacă și-a îndeplinit obligațiile contractuale față de pârît: astfel de exemplu, acțiunea arendașului poate fi admisă în contra proprietarului turburător, numai dacă cel din urmă a satisfăcut obligațiile contractului, achitând la timp arenda.

4. În acțiunile posesorii, titlurile de proprietate pot fi consultate de instanță în ce privește numai exercițiul posesiunii, fără a se impieța prin această consultare asupra fondului acțiunii petitorii.

5. Potrivit procedurii civile maghiare, judecătorul nu poate cumula posesorul cu petitorul dacă reclamantul se opune, ci este obligat a se pronunța prin sentință parțială numai asupra posesoriului, termenii legii fiind imperativi pentru instanța de judecată.

6. Inspectorul de avere numit pe baza ordonanței concordatului forțat extra-falimantar nu are nici calitatea de a interta acțiuni în justiție privitoare la averea debitorului aflat sub concordat, nici dreptul de a poseda această avere. În consecință, acțiunea inspectorului pentru repunere sumară în averea debitorului este inadmisibilă.

7. Inspectorul de avere nu este nici reprezentantul debitorului concordatar, nici al creditorilor acestuia: el numai controlează și supraveghează averea pusă sub concordatul forțat extra-falimantar.

8. Deschiderea concordatului forțat extra-falimantar nu alege drepturile creditorilor privilegiați dobândite și conservate înainte de deschiderea procedurii de concordat. Proprietarul, vânzător privilegiat pentru plata prețului, care și-a conservat privilegiul prin intabularea făcută înainte de deschiderea

concordatului, este unul din creditorii privilegiați prevăzuți de art. 18 al. 5 din ordonanța concordatului forțat și ca atare, el trebuie achitat independent de deschiderea concordatului.

Tribunalul

Din actele dela dosar, depunerile martorilor și expunerile părților constată în fapt următoarele:

Imobilul din litigiu, anume băile medicale feruginoase din Tinca (jud. Bihor), este compus dintr'un complex de terenuri, clădiri și instalații balneare, trecut în carte funduară a comunei Tinca.

Toate aceste imobile au format până la 29 Maiu 1922 proprietatea necontestată a doctorului Josif Soós, cetățean maghiar, domiciliat în Mezőtur (Ungaria). La această dată, numitul, aflându-se în trecere prin Arad, încheie un contract de vânzare-cumpărare cu Ștefan Mogyoros din Salonta-Mare, prin care vinde acestui din urmă complexul băilor din Tinca pe un preț de 650.000 lei, din care la facerea actului, cumpărătorul Mogyoros a achitat numai suma de 50.000 lei, rămânând ca restul din preț să-l achite în șase rate egale, plătite semestrial la 1 Aprilie și 1 Octombrie a fiecărui an. Părțile au stipulat totodată că la caz de neplata unei singure rate, vânzarea este rezoluționată, vânzătorul fiind îndreptățit a-și reintabula proprietatea imobilelor în cartea funduară. Această clauză din contract e întărită prin două acte separate, unul, încheiat în ziua vânzării, prin care se stipulează că dacă vânzarea s'ar nimici, imobilul reintră imediat în proprietate vânzătorului și al doilea act, încheiat a doua zi după vânzare, la 30 Maiu 1922, prin care cumpărătorul se obligă ca în caz de rezoluționarea vânzării pentru neplata unei rate, să predea imediat în posesiunea și folosința vânzătorului imobilul în litigiu.

Survenind plata ratelor din Octombrie 1922 și Aprilie 1923, cumpărătorul susține în instanță că a plătit procentele primei rate potrivit clausei facultative din contract, și că a plătit în întregime rata din Aprilie 1923, fără a face în sprijinul acestor susțineri nici o dovadă. Intimatul neagă însă afirmațiile cumpărătorului, susținând că acesta n'a plătit nici o rată.

Cum Mogyoros nu a putut face față nici altor obligațiuni civile și comerciale, el cere Tribunalului Oradea-Mare deschiderea în favorul său a procedurii de concordat forțat extrafalimantar, și Tribunalul, prin decizia din 28 August 1923, deschide procedura de concordat, numind ca inspector al averii numitul pe Ludovic Bernát, avocat drn Tinca.

Cumpărătorul Mogyoros neplătind vânzătorului Soós rata dela 1 Octombrie 1923, acesta, prin mandatarul său Ludovic Vas, dresează cu concursul notarului public din Tinca, un „act de protest” prin care constată neplata ratelor din Octombrie 1923 și Octombrie 1923, cumpărătorul declarând notarului public că nu are cu ce le plăti.

El continuă însă a poseda imobilul până la anul 1924, când la 13 Februarie 1924, inspectorul de avere anunță Tribunalului că, deoarece debitorul Mogyoros înstrăinează din avere și deoarece sezonul băilor se apropie, el este nevoit să controleze mai deaproape averea, numind un împuternicit al său, pe Ludovic Vas și oprind pe debitor dela orice act de dispoziție. La 29 Februarie 1924, Tribunalul aprobă acest raport al inspectorului de avere.

Începând din luna Maiu 1924 adică dela deschiderea sezonului, inspectorul de avere Bernát, în

¹⁾ În numărul viitor vom publica interesanta adnotare a acestei sentințe, de dl. judecător G. P. Docan.

loc de a se mulțumi numai cu controlul administrației băilor, întră definitiv în posesiunea lor, numind pe Ludovic Vas ca supraveghetor al său, și la împotrivirea lui Mogyoros, îl scoate pe acesta cu poliția dintr'o cameră a băilor. În tot timpul sezonului, adevăratul posesor al băilor a fost inspectorul de avere, care dispunea singur de întreg imobilul, încasând veniturile și făcând cheltuielile. Pentru a constata această stare de fapt, tribunalul se bazează în deosebi pe depoziția martorului Ludovic Vas, prepusul inspectorului de avere, care în ședința din 13 Februarie 1925, a expus în amănunt aceste fapte; deălțfel și din depoziția martorilor Aurel Fildan și Francisc Fekete rezultă acelaș lucru. Cât despre depoziția martorului Ion Orbán, care a susținut că în intervalul dela 2 Octomvrie 1923 până la 2 Octomvrie 1924 a fost posesor Ștefan Mogyoros, Tribunalul nu a luat o în considerare față de depozițiile congruente ale celorlalți martori și față de raportul din 13 Februarie 1924 al inspectoratului de avere către Tribunal, din care se constată contrariul.

Vechiul proprietar al băilor, doctorul Iosif Soós, vânzând că Mogyoros nu achită ratele prețului de cumpărare deși trecuseră patru termene de plată, face uz de clauzele actelor încheiate la vânzare cari îl repuneau de drept în proprietatea și posesiunea imobilelor și vinde din nou la 1 Septemvrie 1924 întreg complexul băilor, doctorului Mihail Păfucan din Oradea-Mare.

În baza actului de cumpărare, acesta se prezintă la băile din Tinca și cu concursul primarului și notarului din acea comună, se pune în posesia imobilelor cumpărate, luând cheile băilor dela Ludovic Vas, prepusul inspectorului de avere, și încheind procesul verbal din 2 Octomvrie 1924. Trebuie notat că procesul-verbal prevede în mod greșit că Ludovic Vas ar fi plenipotențiatul lui Ludovic Soós în loc de al inspectorului Bernat care îl retribuia. Confuzia a provenit deacolo că în trecut Ludovic Vas a girat și afacerile fostului proprietar Soós, având și astăzi o veche procură dela acesta, după cum a explicat în depoziția sa dinaintea Tribunalului.

Mai înainte de faptul petrecut la 2 Octomvrie 1924, Tribunalul Oradea-Mare, în urma unui denunț, luând cunoștință că inspectorul de avere își exercită atribuțiile în mod abuziv, a pronunțat încheierea din 7 Septemvrie 1924 prin care a somat pe inspectorul de avere să-și restrângă funcțiunea numai la supravegherea și controlul administrării debitorului Mogyoros. Această încheiere a fost primită de inspector la 12 Septemvrie 1924. Nu se poate constata însă că dela această dată inspectorul de avere a luat vreo măsură pentru a preda în posesiunea debitorului Mogyoros imobilul în litigiu, ba dimpotrivă, din faptul că noul achizitor al imobilului, doctorul Păfucan a luat la 2 Octomvrie 1924 cheile dela prepusul inspectorului, se poate deduce cu suficiență că acest din urmă a rămas în posesiunea imobilului până la data turburării.

Așa fiind, Tribunalul consideră stabilit în fapt că, în ce privește exercițiul posesiunii în cursul anului prece dent turburării, dela 2 Octomvria 1923 până la Maiu 1924, sau în cazul cel mai rău până la Februarie 1924 — imobilul în litigiu a fost posedat exclusiv de cumpărătorul Mogyoros, iar dela acea dată până la 2 Octomvrie 1924, data turburării, a fost posedat în mod exclusiv de către inspectorul de avere

Ludovic Bernat,

Deposdat fiind, acesta acționează la Judecătoria ocolului Tinca (prin petiția introductivă de instanță, întreg, la No. 3736 din 3 Octomvrie 1924), pe doctorul Mihail Păfucan, susținând că el, în calitate de inspector de avere, a fost în posesiunea băilor timp de un an înainte de 2 Octomvrie 1924, când părțul l-a scos din posesiune, luând cheile dela împuternicitul său Vas, — și cerând ca Judecătoria să oblige pe turburător „la predare“.

În acest timp, la 4 Octomvrie 1924 Tribunalul a aprobat concordatul forțat extra-falimentar al debitorului Mogyoros, menținând în averea supusă concordatului și complexul băilor din Tinca.

Fixându-se termen la 9 Octomvrie 1924 pentru judecarea acțiunii de repunere sumară, judecătoria constată prin procesul-verbal al ședinței că „proprietarul Mogyoros consimte la acțiune devenind reclamant“ și că părțul doctorul Păfucan „ridică acțiune reconvențională de rezilierea contractului pentru neplata prețului“.

Prin cartea de judecată pronunțată în aceeași zi, Judecătoria respinge acțiunea reclamanților ca neîntemeiată și acțiunea reconvențională a părțului ca inutilă, obligând pe reclamanți să plătească părțului și 10.000 lei cheltueli de judecată.

În contra acestei sentințe, ambii reclamanți au declarat în termen apel, cerând a li se admite acțiunea cu cheltueli de judecată, iar cererea reconvențională a părțului să fie îndrumată la proces separat. Părțul a declarat deasemeni apel în termen, cerând a i se admite acțiunea reconvențională și a i se recunoaște față de Ștefan Mogyoros dreptul de proprietate asupra imobilului în litigiu, cu cheltueli de judecată.

Înaintea Tribunalului, în ședințele dela 5 Ianuarie 13, 28 Februarie 1925, apelanții reclamanți au susținut prin advocații lor, că lor li se cuvine posesiunea imobilului, deoarece ei au posedat înaintea turburării, apelanțul Bernat cerând ca Tribunalul să dispună predarea imobilului, fie în posesiunea reclamanțului Mogyoros, fie în posesiunea sa, iar apelatul Mogyoros cerând să fie el pus în posesie. Apelanțul părț, prin avocatul său, a susținut mai întâiu că inspectorul de avere nu are calitatea de a intenta acțiuni în justiție și că acțiunea sa fiind inadmisibilă, acțiunea lui Mogyoros ca intervenient incidental cade în consecință, fiind numai un accesoriu al acțiunii principale; pe de altă parte, în fond, că inspectorul de avere mare drept de a posedea averea debitorului, ci numai dreptul de control și supraveghere — și că, în speță se constată că nici unul din reclamanți nu a avut o posesiune pe baza căreia să li se poată admite acțiunea de repunere sumară ce au intentat. Reprezentantul părțului a mai cerut să i se admită în fond acțiunea reconvențională pentru recunoașterea dreptului său de proprietate asupra imobilului în litigiu.

Tribunalul a examinat mai întâiu excepțiunile ridicate de apelanțul părț cu privire la vișile de formă a acțiunii reclamanțului Mogyoros, precum și la situația procedurală a celor doi reclamanți.

Părțul a susținut că acțiunea lui Mogyoros nu înfrunțește condițiile de formă prevăzute de art. 86, 129, 134 și 135 din pr. civ., întrucât acțiunea sa, astfel cum a fost formulată la desbaterea orală dela prima instanță, nu este conformă cu dispozițiile legii, Judecătorai neconsemnând în procesul-verbal al șe-

dinfei decât cuvintele „proprietarul Mogyoros consimte la acțiune devenind reclamant“.

Tribunalul recunoaște că într'adevăr modul cum judecătorul de ocol a luat act de acțiunea reclamantului Mogyoros este cu totul insuficient și defectuos, judecătorul omițând a îndeplini dispozițiile legale mai sus citate, puse de lege în sarcina sa. Astfel art. 135, al. 2 pr. civ. dispune că la Judecătoria de ocol, când acțiunea se întentează verbal, ca în speșă, judecătorul trebuie să dea părții toate lămuririle necesare, făcând-o atentă asupra viștilor de formă ale acțiunii. Din omisiunea judecătorului nu se poate deduce însă că acțiunea trebuie anulată în instanța de apel și că partea trebuie să sufere în acest mod consecințele omisiunii judecătorului; astfel fiind, aceste obiecțiuni au trebuit să fie reprinse.

Pârțile a mai susținut că reclamantul Mogyoros, intervenind în proces, nu este decât un intervenient incidental (accesoriu), în sensul art. 84 pr. civ. și că deci soarta acțiunii lui este strâns legată de soarta acțiunii principale. Tribunalul a respins acest punct de vedere, considerând pe reclamantul Mogyoros nu ca un intervenient accesoriu, ci ca un coreclamant: căci dacă el a găsit necesar să intervină în proces, a făcut-o în primul rând nu pentru a ajuta pe reclamantul Bernat să câștige procesul, ci ca procesul să fie câștigat de el însuși, pledând întru apărarea propriilor sale interese. El a luat apoi rolul principal în cauză, susținând prin ultimile sale concluzii orale ca el singur să fie repus în posesiunea imobilului.

Așa fiind, Tribunalul privește pe Mogyoros nu ca un intervenient accesoriu, ci ca pe un reclamant — nepuțând conchide deci că eventuala respingere a acțiunii lui Bernat ar putea atrage dela sine respingerea acțiunii lui Mogyoros, temeinicia ambelor acțiuni urmând ar fi separat examinată.

Asupra acțiuni reclamantului Ludovic Bernat. Ludovic Bernat a intentat prezenta acțiune de repunere sumară, în calitatea sa de inspector de avere al concordatului forțat extra falimentar al debitorului Mogyoros.

Așa fiind, Tribunalul a trebuit să examineze în prealabil chestiunea dacă inspectorul de avere are calitatea de a intenta acțiuni în justiție cu privire la averea debitorului aflat sub concordat forțat și apoi, dacă inspectorul este îndreptățit a poseda legal această avere.

Ordonanța No. 4070 915 a Consiliului de miniștri maghiar privitoare la procedura de concordat forțat în afară de faliment, ordonanță astăzi în vigoare în Transilvania — prevede că la deschiderea concordatului se va numi un inspector al averii debitorului care a cerut concordatul. Acest inspector depune jurământ și obține un certificat de numire. Atribuțiile sale sunt precis determinate de lege: el este dator să controleze și să supravegheze modul cum debitorul administrează averea, veghind ca din această avere să nu se sustragă nimic: eventual inspectorul își poate rezerva dreptul de a face încasările și plățile, dând socoteli. Pentru abaterile comise de debitor, el este obligat să raporteze judecătorului sindic, mai ales când debitorul lucrează în în contra dispozițiilor luate de acesta.

Din contextul ordonanței citate, de nicăiri nu rezultă că inspectorul de avere are dreptul de a intenta acțiuni referitoare la averea debitorului, care singur își păstrează acest drept. Pentru a deceda pe

debitor din dreptul de a acționa în justiție și a trece acest drept asupra altei persoane, în speșă asupra inspectorului de avere, este necesar un text expres de lege, care în ordonanța citată nu există. Numai falitul este desesizat de acțiunile sale, iar nu și debitorul aflat sub concordat forțat. Astfel art. 225 din legea falimentului (legea XVII din 1881) prevede că atunci când falitul trece sub concordat forțat, procesele în curs trec asupra falitului, care recâștigă dreptul de a acționa în justiție. Ori, dacă soluția trebuie admisă la concordatul forțat în materie de faliment, cu atât mai mult trebuie a se decide la fel în materia concordatului forțat extra falimentar, care este o procedură mult mai blândă și mai favorabilă debitorului. Prin urmare, inspectorul de avere nu poate avea calitatea de a intenta acțiuni privitoare la averea debitorului, aflată sub concordat forțat.

Dar el nu are nici dreptul de a poseda această avere. După cum rezultă din ordonanța citată, debitorul nu poate fi desesizat de averea sa și nici un text de lege nu dă drept inspectorului de avere să se instaleze în posesiunea averii, izgonind pe debitor. Inspectorul nu are decât dreptul de a controla și supraveghea, raportând tribunalului despre abaterile debitorului. Art. 17 din ordonanța concordatului extra-falimentar prevede că după deschiderea procedurii de concordat este necesar numai consimțământul inspectorului de avere, iar nu și actele de dispoziție sau de posesiune ale acestuia. Menționatul articol vorbește despre libera dispoziție a debitorului asupra averii sale (al. 7), bine înțeles sub rezerva obținerii consimțământului dela inspectorul de avere și sub sancțiunea de a se stinge procedura concordatului pentru a se deschide procedura falimentară.

Că debitorul aflat sub concordatul forțat în afară de cadrele falimentului, nu trebuie să piardă posesiunea averii și că inspectorul averii nu poate intra în posesiunea ei, rezultă și din comparația ordonanței concordatului cu legea falimentului. Prin art. 3 din această lege se prevede expres că falitul pierde dreptul de administrație și de dispoziție asupra averii sale, drept pe care în timpul procedurii concursului îl exercita curatorul masei. În ordonanța concordatului extra falimentar nu se poate găsi o astfel de dispoziție. Apoi art. 112 din legea falimentului dispune că imediat după declarația falimentului se procedează la sechestrarea masei falimentare, luându-se din posesia debitorului toată averea, registrele și actele; pe când în ordonanța concordatului forțat nicăiri nu se prevede această sechestrare.

Astfel fiind, inspectorul de avere care nu se limitează la controlul și supravegherea administrării și dispoziției averii debitorului, ci se pune chiar în posesiunea acestei averi, izgonind pe debitor, depășește atribuțiile sale și procedează abuziv. Prin urmare, el nu poate fi privit ca un reprezentant al debitorului contra căruia lucrează și nici chiar Tribunalul nu-i poate acorda posesiunea averii debitorului, fără a călca textul și spiritul legii.

Neavând drept de a poseda averea debitorului neavând nici dreptul de a intenta acțiuni privitoare la această avere, urmează deci că acțiunea posesorie a unui inspector de avere pentru repunerea sa în posesiunea averii debitorului este inadmisibilă.

În speșă, Tribunalul constată că inspectorul de Ludovic Bernat nu s'a mărginit numai la controlul și supravegherea averii debitorului, sau cel mult la fa-

cerea plășilor și încassarea veniturilor pentru a asigura administrația băilor — ci s'a instalat de a binelea în posesiunea întregii averi care constituie complexul băilor, luând singur dispoziții și izgonind chiar pe debitor cu forța din una din încăperile băiei. Instalându-se în imobil cum vi et contra legem, el a posedat în mod abuziv averea debitorului Mogyoros cu începere din luna Februarie sau luna Maiu 1924 posedând până la 2 Octombrie 1924, adică până la turburarea de posesie de care se plânge prin acțiunea de față.

Administrația sa a fost de așa fel, încât Tribunalul, ca instanță de concordat forțat, a fost nevoit să pronunțe încheierea din 7 Septembrie 1924 prin care l-a somat să și restrângă funcțiunea numai la supravegherea și controlul administrării debitorului. Cum această încheiere este dată în conformitate cu ordonanța concordatului forțat, Tribunalul nu ar putea astăzi prin efectul prezentei acțiuni să revină dela acea încheiere și să reintroducă pe inspector în posesiunea unei averi pe care a ocupat-o pe nedrept și pe care nici după lege nu are dreptul să o poseadă.

Reclamantul Bernat nu se poate prevala de faptul că, raportând la timp Tribunalului în luna Februarie 1924, că e nevoit să controleze mai deaproape pe debitor și să-l oprească de a dispune — Tribunalul a aprobat raportul său — căci Tribunalul nu putea prin această aprobare să depășească dispozițiile legii; astfel fiind inspectorul de avere nu poate pune la adăpostul unei inadvertențe a Tribunalului, la care dealfel Tribunalul a revenit prin încheierea sa din 7 Septembrie 1924.

În consecință, acțiunea reclamantului inspector de avere a trebuit respinsă ca inadmisibilă.

Asupra acțiunii reclamantul Ștefan Mogyoros. Cu privire la această acțiune posesorie de repunere sumară, Tribunalul a avut în vedere următoarele principii ale dreptului consuetudinar local:

Acțiunea de repunere sumară este o acțiune posesorie, specială dreptului ungar, prin care reclamantul turburat în posesia unui imobil, lindea a fi repus imediat în posesie, obținând dela justiție reintegrarea stărei de fapt anterioare turburării. Instanța competentă nu este îndatorată a examina nici calitatea posesiunii și nici dacă reclamantul a avut în timpul posesiunii animus domini cum prelinde dreptul francez și român, și cum argumentează cartea de judecată apelată. Dreptul maghiar acordă acțiune de repunere sumară și detentorilor de fapt ai unui imobil, fie ei posesorii sau detentori cu titlu precar, precum locatari, arendași, executori testamentari, administratori ș. a. Fără a se preocupa de titlurile de proprietate ale părților litigante, în acțiunea de reintegrare judecătoria nu trebuie să cerceteze decât dacă în speșă sunt înfrunte următoarele trei condiții — lipsa uneia din ele fiind suficientă pentru respingerea acțiunii: a) dacă reclamantul s'a aflat în momentul turburării în posesiunea de fapt a imobilului și dacă pârîtul este acel care l-a turburat în posesie; b) dacă înainte de data turburării reclamantul a posedat cel puțin un an, condiție care nu este cerută în cazul când reclamantul a posedat pe baza unui just titlu; c) dacă dela turburare până la intentarea acțiunii nu a trecut un an, termen în care acțiunea de repunere sumară trebuie neapărat înălțată.

În cazul când reclamantul nu a posedat întreg anul precedent turburării, dar își întemeiază detenția sa pe un contract sinalagmatic opozabil pârîtului, el nu poate totuși izbui în acțiunea sa, decât dacă și-a îndeplinit obligațiile contractuale față de pârît; astfel, de exemplu, acțiunea arendașului poate fi admisă în contra proprietarului turburător, numai dacă cel din urmă a satisfăcut obligațiile contractului, achitând la timp arenda.

Acestea fiind principiile, urmează a se vedea în speșă, dacă acțiunea reclamantului Mogyoros întrunește toate condițiile necesare.

Fiind necontestat că acțiunea este intentată în termen, și că deci ultima condiție este împlinită, Tribunalul a examinat primele două condiții, constatând că niciuna din ele nu este îndeplinită în acțiunea reclamantului.

Astfel a stabilit în fapt că nu reclamantul Mogyoros a fost turburat în posesie, ci inspectoratul de avere, reclamantul Bernat, care a posedat neturburat imobilul în litigiu din luna Mai 1924 până în momentul turburării, fapt constatat atât din recunoașterea lui făcută prin petiția de intențare a acțiunii, cât și depozițiile martorilor, precum și din împrejurarea că pârîtul a luat în primire cheile, nu dela reclamantul Mogyoros, ci dela împuternicitul inspectorului de avere, reclamantul Bernat.

Tribunalul a constatat mai departe că nici a doua condiție, adică ori posesiunea anuală, ori posesiunea cu just titlu, nu este îndeplinită. În adevăr, reclamantul Mogyoros n'a avut posesiunea imobilului în tot timpul anului precedent turburării, ci numai până în luna Februarie 1924 sau în cazul cel mai favorabil lui, până în luna Mai 1924, dela care dată a intrat în posesie exclusivă inspectorul de avere Ludovic Bernat. A se susține că inspectorul de avere când a posedat imobilul, a reprezentat pe debitor, Mogyoros, ar fi temerar căci — în afară de considerația principală că inspectorul de avere nu este nici reprezentantul debitorului, nici al creditorilor — s'a constatat în fapt că inspectorul a intrat în posesia imobilului, în contra voinței debitorului, înlăturându-l chiar cu forța și nepermișându-i a uza de vreo dispoziție asupra averii sale. Admițând o atare susținere ar însemna a califica drept reprezentant al debitorului tocmai pe uzurpatorul său care l-a scos cu totul din posesiunea averii, întrebându-l contra lui și forța.

Tribunalul a mai constatat că nici chiar în timpul când reclamantul s'a aflat în adevăr în posesia imobilului, adică dela 2 Octombrie 1923 până la Mai 1924, el nu poate susține cu temei că a posedat pe baza unui titlu just dela cumpărarea imobilului, el a dat vânzătorului Soos o declarație scrisă în care spunea expres, că dacă nu va achita ratele semestriale, vânzarea va fi nimicită și el, cumpărătorul va permite, fără să mai fie întrebat, ca vânzătorul

Inspectorul de avere nu a avut mandat a posedea imobilul nici dela debitorul Mogyoros, nici dela lege. Posesiunea sa nu poate fi deci privită ca o continuare a posesiunii debitorului, fiind abuzivă și neîntemeiată pe nici o bază legală. E adevărat că în instanța de apel ambii reclamânți au cerut admiterea acestui punct de vedere, pentru a se acorda repunerea în posesie fie în favoarea unuia, fie a altuia, dar Tribunalul nu a putut accepta argumentarea, căci

să-și reînțeleze în cartea funduară dreptul său de proprietate, obligându-se să predea imediat în posesia și folosința vânzătorului întreaga avere cumpărată. Dar Mogyoros, chiar mai înainte de a fi pus sub concordat forțat forțat, nu a achitat vânzătorului ratele din preț și este necontestat că părțile, doctorul Păfucan, a procedat în baza împuternicirii exprese ce a primit dela vânzătorul Soos prin actul de vânzare dela 1 Septembrie 1925; deci părțile când a intrat în posesiunea imobilului a făcut-o pentru și în numele vânzătorului Soos. Așa fiind, reclamantul Mogyoros nu se poate plânge de turburarea de posesie a vânzătorului Soos, când nu a satisfăcut obligațiile contractuale, cu atât mai mult cu cât el singur i-a dat permisiune în acest sens.

Dar chiar dacă Tribunalul ar primi ca exactă afirmația cu nimic dovedită, că debitorul Mogyoros a achitat cele două rate anterioare deschiderii concordatului, este necontestat în fapt că el n'a achitat vânzătorului trei rate consecutive scandate în urma deschiderii concordatului. Reprezentatul său a susținut că, deși e adevărat principiul că posesiunea întemeiată pe un contract sinalagmatic este justă numai dacă posesorul a satisfăcut obligațiile contractuale, totuși în speșă, acest principiu nu poate fi aplicat, deoarece reclamantul nu a putut achita ratele prețului din cauză că a intervenit concordatul forțat.

Tribunalul a înlăturat această susținere a apelantului Mogyoros mai întâi pentru motivul că el era obligat să probeze la timp achitarea ratelor anterioare concordatului pentru a nu i se putea obiecta că declarația sa de voință prin care permitea vânzătorului să-l deposedeze, a operat mai înainte deschiderea concordatului. Apoi el era obligat să facă chiar plata ratelor scandate după deschiderea concordatului, căci privit art. 18 al. 5 din ordonanța concordatului forțat extra-falimentar, deschiderea acestui concordat nu slinge drepturile creditorilor privilegiați, drepturi legal dobândite și conservate înainte de deschiderea procedurii de concordat. În speșă se constată că vânzătorul Soos și-a rezervat expres prin punctul 3 din contractul de vânzare, privilegiul său pentru plata prețului, și că el și-a conservat acest privilegiu prin înțabularea făcută înainte de deschiderea concordatului. El este așadar un creditor privilegiat, a cărui îndesulare trebuia făcută potrivit articolului citat, independent de deschiderea concordatului; nefăcând-o, el nu poate fi considerat că a posedat imobilul în litigiu pe baza unui just titlu și prin urmare, posesiunea sa nu poate duce, la admiterea acțiunii de repunere sumară.

Obiecțiunea ce s'ar putea ridica aci, și anume că în acțiunile posesorii, Tribunalul nu poate discuta titlurile de proprietate pentru a nu prejudeca petitorul nu este întemeiată — căci e stabilit în drept, că titlurile de proprietate pot fi consultate în ce privește numai exercițiul posesiunii, fără a se impieta prin aceasta asupra fondului acțiunii petitorii.

În consecință, constatată fiind că reclamantul Mogyoros n'a fost scos din posesiunea imobilului de către părțile, nici n'a posedat întreg anul precedent turburării și nici, în timpul cât a posedat, nu a exercitat posesia sa pe baza unui just titlu — Tribunalul a trebuit să-i respingă apelul — acțiunea fiind corect respinsă de prima instanță, ca neîntemeiată.

Asupra acțiunii reconvenționale a părților dr. Păfucan. Apelantul părțile procedând în numele vânzătorului

Soos în baza mandatului dat de acesta prin actul de vânzare dela 1 Septembrie 1924, fiind a i se recunoaște dreptului de proprietate asupra imobilului în litigiu.

Reclamanții s'au opus însă la judecarea acestei acțiuni, cerând a se decide în sensul articolului 579 pr. civ.

Menționatul articol prevede că în cazul când într-o acțiune posesorie o parte litigantă a intentat proces și în privința dreptului, la cererea reclamantului instanța este obligată a pronunța sentință parțială numai asupra acțiunii posesorii.

Așa fiind, din moment ce reclamanții au cerut judecarea numai a acțiunii posesorii, Judecătoria de ocol nu putea respinge ca intuilă cererea reconvențională a părților, ci era obligată a proceda conform art. 579 pr. civ. ai cărui termeni sunt imperativi pentru instanța de judecată.

În consecință, Tribunalul a trebuit să reformeze în această parte, cartea de judecată apelată, urmând ca acțiunea petitorie să fie rezolvată printr'un proces separat.

Pentru aceste motive, repinge apelurile etc.

Curtea de Apel Cluj

Camera de punere sub acuzare

Dos. No. 9—925.

Deciziunea No. 5

La ordine excepțiunile făcute de *Muntean Simion și Toma Vasile din Rămeși*, în contra actului de acuzare Nr. 3 87—924 al Parchetului Tribunalului Alba-Iulia, prin care sunt puși sub inculpare pentru *delictul de violență contra autorităților*.

După ce s'a dat lectură de grefier, excepțiunile ridicate actului de acuzare și celorlalte acte din dosarul cauzei, Domnul Procuror General Dr. Alex. Pop a cerut să se considere actul de acuzare ca un rechizitor adresat direct instanței de judecată și să trimită dosarul la Tribunalul respectiv și apoi s'a retras împreună cu grefierul.

Camera

Deliberând asupra excepțiunilor făcute de *Muntean Simion și Toma Vasile din Rămeși*, în contra actului de acuzare Nr. 3987—924 al Parchetului Tribunalului Alba-Iulia, prin care sunt puși sub inculpare pentru *delictul de violență contra autorităților*.

Având în vedere că potrivit art. 34 alin. III din Legea din 13 Aprilie 1925, pentru unificarea dispozițiilor legii de organizare judecătorească, actualele camere de punere sub acuzare, a căror funcționare a început la data de 1 Septembrie 1925, au a lucra cu competența și în condițiunile statorite de menționata lege, iar în art. 315 aceeaș lege prevede că dispozițiunile codului român de procedură penală referitoare la atribuțiunile Camerei de punere sub acuzare se estind pe acea zi și în Ardeal.

Având în vedere că în cartea I. Cap. VII și VIII și cartea II titlul II din menționatul cod, nefiind trecută și aceea de a se pronunța asupra excepțiunilor care s'ar ridica la actele de acuzare formulate de Parchetele tribunalelor pe baza art. 282 pr. pen. ardeleană — cum sunt cele din speșă — și considerând ca astfel fiind, deși aceste excepțiuni ridicate în termen și conform codului de pr. p. ardeleană, cu mult înainte de data 1. Septembrie 1925 și anume la 18

Maiu 1925, înaintea Camerei de punere sub acuzare a Tribunalului Alba-Iulia, care, printr'o procedură neobișnuită și nebazată pe nici un text de lege, a temporizat judecarea lor până la data când a fost desființată, aceasta Cameră de punere sub acuzare, care, funcționează în locul celei d'înfăiu nu le mai poate judeca.

Pentru aceste motive în unire cu concluziunile Domnului Procuror General.

Decide

Respinge ca inadmisibile excepțiunile ridicate de *Munteau Simion și Toma Vasile din Rămeși*, la actul de acuzare No. 3987—924 al Parchetului Tribunalului Alba-Iulia.

Dispune înaintarea dosarului Parchetului aceluși Tribunal pentru a sesiza instanța de judecată.

Pronunțată în Cluj astăzi 26 Septembrie 1925 la Camera de punere sub acuzare, sub președenția Domnului Consilier N. Davidescu, care a redactat decizia.

Dos. No. 21—925.

Deciziune No. 16.

În cauza privitoare pe *Orban Andrei, Francisc Petrușca și alții*, funcționari la C. F. R. inculpați pentru furt, în care Tribunalul Cluj, a pronunțat deciziunea No. P. 5216—925 A. B. C.

După ce grefierul a dat lectură: opozițiunei preveniților *Coldovan Nicolae*.

Camera

Deliberând asupra deciziunei Nr. P. 5216—925 A. B. C.; a Tribunalului Cluj în cauza privitoare pe *Orban Andrei, Francisc Petrușca și alții*, funcționari la C. F. R. inculpați pentru furt.

Având în vedere că din lucrările aflate în dosar, se stabilește în fapt următoarele:

Judecătorul de instrucție, dă în această cauză, în ziua de 10 Septembrie a. c. ordonanța prin care dispune arestarea primilor 6 preveniți, iar în ziua de 12 Septembrie o altă ordonanță prin care dispune arestarea și a celui lalt prevenit — *Pal Dionis* —; toate mandatele de arestare emise contra acestor 7 preveniți sunt confirmate de tribunal, potrivit art. 97 codul român de pr. p. în zilele de 12 și 13 Septembrie.

La 11 Septembrie 1925 primii 6 preveniți adresează judeului instructor o opoziție la ordonanța de arestare emisă contra lor și cere înaintarea ei la tribunal, spre a hotări.

La 21 Septembrie 1925 prevenitul *Pal Dionis* înaintează judeului instructor o cerere de a se ordona punerea lui în libertate.

Atât opoziția celor 6 preveniți cât și cererea prevenitului *Pal Dionis*, ajung — cea din urmă absolut neregulată — la tribunal, care, le ia în cercetare în ziua de 25 Septembrie 1925 când dă „decisul“ prin care „având în vederea că mandatele de arestare emise contra lor, au fost deja confirmate de tribunal, opozițiile tuturor se privesc de opoziții contra deciziunei de confirmare a tribunalului și dispune înaintarea lor la Camera de punere sub acuzare spre cele legale“.

Ori, în ce privește opoziția primilor 6 preveniți; având în vedere că dâșii precizând în petițiunea lor în termeni cari nu suferă nici o interpretare, că „înaintează opoziție contra arestării lor“ și cer „să se transpună opoziția împreună cu dosarul cauzei la tribunalul care este competent să judece opoziții

conform art. 94 codul român de pr. p.“ indiscutabil, dâșii au înțeles să uzeze de calea ce le-o deschide art. 94 din codul român de pr. p. contra ordonanței de arestare a judeului instructor și să facă o opoziție la tribunal, și tribunalul numai cu ignorarea existenței acestui text de lege a putut să considere opoziția lor ca un apel — cum ar fi trebuit corect să se pronunțe și nu opoziție cum îl declară în „decizul“ sau — în contra hotărârii, ce deduse asupramandatorilor lor de arestare, ignorare care reesă cu atât mai eclatantă cu cât, pentru a ajunge la această interpretare, tribunalul comite o a doua eroare și anume aceea de recunoaște preveniților dreptul de a ataca la 11 Septembrie 1925 „decizelor“ pe care el le-a dat la 12 și 15 Septembrie 1925 adică dreptul la un apel în futurum.

În ce privește cererea prevenitului *Pal Dionis*, Având în vedere că ea fiind redactată iarăș în termeni, care nu suferă nicio interpretare, nu poate fi primită decât ca o cerere făcută pe baza art. 117 Codul român de pr. p., adică o cerere de liberare provizorie, tribunalul iarăș prin ignorarea existenței acestui text de lege a putut-o considera ca opoziție la hotărârea prin care confirmase mandatul numitului, în loc să o restituie judeului instructor spre a decide dâșul asupra ei, potrivit art. 117 și urm. Codul român de pr. p.

Decide

Dispune restituirea dosarului, Tribunalul Cluj, pentru a hotări asupra opoziției preveniților: *Coldovan Nicolae, Orban Iosif, Petrușca Francisc, Turoș Eugen, Sândor Francisc și Nagyosi Ioan*, după care îl va restituie dlui Jude Instructor spre a hotări și dsa asupra cererei prevenitului *Pal Dionis*.

Pronunțată astăzi 3 Octomvrie 1925 în Cluj, la Camera de punere sub acuzare a Curții de Apel din Cluj, sub președenția dlui consilier *Nicolae N. Davidescu*, care a redactat decizia.

Adnotare. Aplicarea procedurii penale române în noile provincii după cum se vede din Deciziunile mai sus reproduse, luate la întâmplare din multe altele cari au trebuit să reformeze soluții tot de acest fel, întâmpină greutăți deajuns de serioase, datorită faptului necunoașterii suficiente a principiilor de drept sau a ingnorării lor în mod culpos. Și una și alta face ca mersul normal al justiției să fie grav slânjenit. Soluțiile greșite date în gingașă materie a libertății individuale repercutându-se în mod grav asupra inculpaților deșinuți în mod preventiv, ne-a determinat să adnoiăm aceste deciziuni, în credință că o expunere a principiilor de drept, oricât de elementară în legătură cu soluțiile date, sunt necesare pentru a se evita repetarea erorilor.

Deciziunile de mai sus se ocupă de două chestiuni: 1. Dacă judecarea excepțiunilor contra actului de acuzare mai e posibilă. 2. Când și contra căror deciziuni se face opoziția în materie de arest preventiv.

I. Prima chestiune, ar fi fost poate necesar să formeze în Lege de organizare jude-

cătrească, atunci când s'a întocmit art. 315, obiectul unui articol sau cel puțin al unui alineat din dispozițiile tranzitorii. Se știe modul cu care s'a introdus capitolele din Proc. Penală română în Ardeal și Bucovina. Nici o dispoziție tranzitorie, nici o explicațiune oficială relativ la conflictele posibile sau la modul de procedare. Dacă faptul nu ne-ar surprinde prea mult, am bănuî poate că nici organele oficiale, puțin cunoscătoare ale legislației din noile ținuturi, nu le-au bănuî și deci nu le-au explicat.

Dar să examinăm chestiunea: În lipsa unor dispoziții tranzitorii, principiile dreptului comun trebuie să-și aibă strictă aplicație, dat fiind că suntem în materie penală, unde principiile sunt de strictă aplicare. Art. 1. al. 2 din c. p. m. ca și art. 2 al. 1 din c. p. rom. au consacrat principiul nereetroactivității legilor penale. Este însă unanim admis că în materie de procedură se face excepțiune de la acest principiu. *Toate legile de procedură și în aceasta privință nu există nici o deosebire între cele civile și penale au putere retroactivă*, adică dispozițiunile lor se vor aplica și la afacerile în curs de judecată. Nereetroactivitatea este excepțiunea și noua lege de procedură nu va fi retroactivă decât în cazul când aceasta este anume dispus în însăși noua lege cu caracter procedural.

Se presupune că legile noi sunt în totdeauna mai bune (astăzi poate nu s'ar mai putea spune la fel!) și că ele ar reprezenta un progres față de starea anterioară, sau ar garanta mai bine, fie interesul învinutului, fie al ordinii publice. Deci în orice caz această ordine publică este interesată și acestui caracter de ordine publică i-se recunoaște necesitatea de a face ca legile de procedură să retroactiveze. Alții invoacă și motive practice și desigur că și aceasta este un motiv de ajuns de serios, mai ales astăzi când succesiunea legilor la noi este puțin cam . . . veriginoasă.

Este fără îndoială deci, că instanța de judecată va avea să aplice noile reguli procedurale retroactiv, adică tuturor afacerilor pendinte. Deci pentru a face aplicația acestor principii la speța noastră va trebui să decidem că atunci când Camera de acuzare de pe lângă Tribunal, care ființa pe baza dispozițiunilor din Procedura penală maghiară, ca și atunci când excepțiunile prevăzute de pr. p. maghiară contra actului de acuzare au

fost desființate¹, aceste dispozițiuni se aplică retroactiv afacerilor în curs și deci astfel de excepțiuni nu se vor mai putea face și nici judeca, dacă înainte de intrarea în vigoare a noilor dispozițiuni procedurale, un act de acuzare a fost dresat în virtutea vechilor dispozițiuni.

Există însă o părere în doctrină, care are deajunși de mulți adepți și care susține, că atunci când prin vechea legiuire există o cale de atac care a fost suprimată de legea cea nouă, introducerea căii de atac înainte de suprimarea ei constituie un drept câștigat și deci legea nouă care ar desființa-o n'ar mai putea retroactiva. Discuția merge chiar așa departe încă unii susțin că uzarea de calea de atac numai atunci constituie un drept câștigat când instanța căreia i-s'a adresat a fixat termenul dezbaterii și a luat dispoziția de citare, iar alții fiind de părere că numai singurul fapt de a fi sesizat instanța cu cererea îi consacră dreptul sau, care nu mai poate fi alins de dispozițiile legii noi. *Însă și în acest caz este unanim admis că atunci când este desființată și calea de atac și instanța de judecată — principiul retroactivității își are largă aplicație și legea nouă este singura care poate fi aplicată.*

În lumina acestor principii să examinăm speța din Decizia No. 5—925 a Camerei de punere sub acuzare Cluj, mai sus reproducă. În contra actului de acuzare ridicat de Parchetul Trib. Alba-Iulia acuzatul X la 18 Mai 1925 face excepțiuni. Tribunalul, printr'o procedare inexplicabilă, care constituie aproape o denegare de dreptate, suspendă judecata excepțiunilor pentru câteva luni — adică timpul suficient ca să vie 1 Septembrie 1925 — și atunci, constatând că Camera de acuzare a Trib. este desființată înaintează aceste excepțiuni Camerei de Punere sub Acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Cluj, pentru a le judeca. Camera de Punere sub Acuzare de la Curte le-a respins și cu drept cuvânt: mai întâi fiindcă excepțiunile, deși admisiibile la data intrăducerii lor, erau desființate la data judecării și principiul retroactivității își avea aplicația, apoi fiindcă Tribunalul de Alba-Iulia greșit a confundat atribuțiile Camerei de acuzare care ființa pe lângă fiecare Tribunal în baza procedurii penale maghiare cu instanțele cari poartă aproape aceiași denumire și care astăzi funcționează pe lângă Curțile de Apel.

Art. 314 din noua lege de organizare judecătorească a desființat Camerile de Acu-

¹ Vezi Procedura Penală română adnotată de V. M. Dimitriu și V. P. Pastia.

zare de pe lângă Tribunale. În baza procedurii penale magh. numai aceste instanțe aveau dreptul de a judeca excepționale contra actelor de acuzare. În locul lor nu s'au înființat instanțe echivalente, pentru a se putea susține că noile instanțe luându-le locul le ia și competența, în baza dreptului câștigat al părții, care a introdus calea de atac înainte de intrarea în vigoare a noii procedurii.

Camera de Punere sub Acuzare de pe lângă Curțile de Apel sunt instanțe cu totul diferite, cu o competență limitată și determinată de art. 212 și urm. din Pr. penală rom. În această privință nici o confuzie nu e posibilă, decât prin necunoașterea principiilor în această materie. Neavând competența necesară cu drept cuvânt Camera a trebuit să respingă ca inadmisibile aceste excepțiuni, care de altfel sunt desființate.

* * *

Să trecem acum la a doua chestiune, care formează obiectul acestei adnotări și anume la chestiunea *opoziiției făcute contra libertății provizorii*.

Procedura penală română pentru a garanta mai bine libertatea individuală a prescris prin art. 97 că orice mandat de arestare pentru a fi menținut trebuie să fie confirmat în termen de 5 zile² de la luarea interogatorului de către Tribunalul din sânul căruia face parte judecătorul de instrucție care l-a emis. Până la această confirmare, mandatul lansat de magistratorul instructor nu are decât un caracter provizoriu și numai confirmarea îi da consacrară și putea — pe timpul de o lună, cât este durata lui. *Este recunoscut că în cazul art. 97 Tribunalul nu lucrează ca autoritate superioară judecătorului de instrucție, ci ca una egală, care are rolul de a omologa actul judecătorului de instrucție și de aceea ea se face din oficiu. Până ce Tribunalul nu s'a pronunțat asupra confirmării unui mandat nici o cale de atac nu există contra Deciziei de arestare a judecătorului de instrucție, pentru că după cum spuneam mai sus, până în momentul confirmării de Trib. mandatul nu are decât un caracter provizoriu. Odată însă confirmat sau neconfirmat conf. art. 113 pr. p. și 290 din Legea de Organizare judecătorească, cei interesați au dreptul să facă apel în baza art. 127 din Pr. p. la Camera de Punere sub acuzare, care în acest caz decide ca instanță de apel, superioară Tribunalului.*

² Acest termen este redus la 3 zile prin art. 290 din Legea de Organizare judecătorească.

Aceasta este filiera obișnuită când se emite un mandat de arestare.

Care este însă efectul unei opoziiții care s'ar declara înainte ca mandatul să fi fost confirmat, după cum s'a întâmplat în speță?

Spuneam în altă parte³ că codul de procedura penală română întrebunțează în propriu de numirea de *opoziiție* atât în cazul art. 94 când ea se adresează Tribunalului, cât și în cazul art. 137 când se adresează Camerei de Punere sub acuzare. Și totuși între ele este o deosebire mare. Se știe că prin opoziiție în sensul obișnuit al cuvântului se înțelege calea de atac adresată aceleiași instanțe a cărei hotărâre se atacă și care are de scop retractarea de către aceeași instanță a unei hotărâri data în lipsă. Desigur că denumirea de opoziiție nu este proprie în art. 94, căci nu se retractează nimic, deoarece Tribunalul nici nu s'a pronunțat încă, după cum nu este proprie nici în art. 137, căci nu e adresată aceleiași instanțe, ci uneia superioare și deci adevărata denumire ar trebui să fie de *apel*.

Să admitem că o opoziiție s'a introdus la Tribunal înainte ca acesta să se fi ocupat cu confirmarea mandatelor, după cum s'a produs în speță. O astfel de opoziiție trebuie respinsă ca inadmisibilă și fără interes, inadmisibilă deoarece legea nu prevede, fără interes deoarece și fără ea Tribunalul din oficiu va examina legalitatea și oportunitatea mandatului de arestare.

Poate fi considerată această *opoziiție*, ca un atac al jurnalului Tribunalului prin care s'a confirmat mandatul de arestare? Evident că nu și aceasta din două motive: 1. nu se poate ataca o hotărâre, care nu a fost încă dată, adică cu anticipație, 2. în contra jurnalului Tribunalului există *apel* conf. art. 127 la Camera de Punere sub Acuzare. Deci cu drept cuvânt în speța ce adnotăm, Decizia No. 16 mai sus reprodusă, Camera de Punere sub acuzare a trebuit să găsească că opoziiția declarată în condițiunile arătate nu este nici cea prevăzută de art. 127 și nici cea prevăzută de art. 137, ci în cazul cel mai rău cea din art. 94, care după cum s'a arătat mai sus este și inadmisibilă și lipsită de interes.

Dar să examinăm ipoteza prevăzută de art. 94. Când se poate uza de această cale și cine poate uza? Textul art. 94 spune: „în toate cazurile articolului precedent, atât Procurorul cât și inculpatul pot face opoziiție de Tribunal“ . . . etc., iar art. 93 (precedentul)

³ Pr. Penală adnotată de V. M. Dimitriu și V. P. Pasia.

vorbește de cazurile când judecătorul de instrucție este îndreptățit de a ordona arestul. S'ar părea deci că această cale este deschisă atât procurorului cât și învinutului. Și totuși practica a stabilit că opoziția prevăzută de art. 94 nu este nici odată utilizabilă de prevenit, care n'are nici interes de a o face: înadevăr acesta dacă este arestat va aștepta cele 3 zile, în care mandatul va ajunge din oficiu la confirmare înaintea Tribunalului; aici va putea expune toate motivele în baza căruia pretinde libertatea; Tribunalul după ce va fi ascultat pe învinuit, apărător și procuror, va confirma sau va infirma mandatul. După cum decizia Tribunalului îi este sau nu favorabilă, abia acum va putea uza de prima cale de atac, care este apelul prevăzut de art. 127.

Opoziția dinaintea Trib. prevăzută de art. 94 este în practică utilizabilă numai de Ministerul Public și anume în singurul caz când când prevenitul a fost lăsat, contrar concluziunelor sale, în stare de libertate. Pentru a anihila ordonanța aceasta a judecătorului de instrucție Procurorul are deschisă calea opoziției prevăzută de art. 94 deci se adresează Tribunalului.

Opoziția aceasta nu este o adevărată cale de reformare, de la o instanță inferioară către una superioară în ordine erarhică; ea nu înseamnă decât sesizarea Tribunalului de către Procuror (am văzut că inculpatul n'are nici un interes de a o face) pentru a lua o măsură pe care judecătorul de instrucție ia refuzat-o. Deci nu trebuie înțeleasă ca un apel contra ordonanței judelei instructor. (Cas. II. Decizia Nr. 1913 din 15 Iunie 1925)¹

Credem că atunci când în speța pe care o analizăm, reprezentantul învinutului a introdus opoziția, înainte ca Tribunalul să se fi pronunțat asupra confirmării mandatului, a confundat opoziția din art. 94 cu cea din art. 117, care dispune că prevenitul va putea face opoziție la ordonanțele judecătorului de instrucție în virtutea art. 117, care la rândul sau prescrie că liberarea provizorie va putea fi cerută în orice materie și în orice stadiu al procesului, instanței dinaintea căreia afacerea este pendinte și deci în cursul instrucției judecătorului de instrucție. În adevăr potrivit principiilor de drept, de îndată ce un mandat a fost confirmat, învinutul poate chiar a doua sau a treia zi să ceară judecătorului de instrucție punerea sa pe picior liber. Acesta este dator să statueze *imediat* asupra cererii prin ordonanță. În contra acestei ordonanțe,

atât învinutul cât și reprezentantul Ministerului Public au drept de opoziție la Camera de punere sub acuzare. Opoziția în acest caz este sinonimă cu apel, căci negăsim în fața unei căi de reformare a ordonanței magistratului instructor adresată instanței imediat superioare lui. (Am văzut că complectul Tribunalului e instanță egală judelei instructor.) Aceasta este opoziția obișnuită, pe când opoziția în fața Tribunalului nu-și are locul decât în cazul cu totul excepțional, pe care l-am văzut când am vorbit de art. 94.

Deciziunile Camerei de Punere sub Acuzare, reproduse mai sus și pe care le adnotăm face o bună aplicație a principiilor mai sus expuse. Redactarea lor concisă și juridică va fi o bună îndrumare a instanțelor inferioare pentru aplicarea corectă a procedurii penale române. Din parte-ne am expus aceste elementare principii de drept în speranță că o expunere a lor nu poate decât ajuta ca erorile, ce fatal se comit, până ce juriștii din nouile ținuturi se vor familiariza cu nouile dispoziții procedurale, să fie înlăturate pe cât posibil. Desigur că după cât va timp de aplicare, în practică nuse vor mai ivi cazuri ca cele semnalate, după cum în teritoriul în care procedura penală română se aplică de mai mult de 60 de ani, greșele de acest fel ar fi considerate drept erezii.

Nu pot să închei fără să reflectez la dificultățile pe cari juriștii de pretulindeni trebuie să le înlătore în interpretarea unor legi al căror text și spirit nu l-au cunoscut decât odată cu aplicarea lor și mă întreb dacă truda lor de a le cunoaște nu va fi zadarnică, de înprejurarea că alte Legi noi — unificate — cari de altfel nici nu ar fi trebuit să întârzie — vor veni atunci când ei abia se vor fi familiarizat cu legile provinciale sau cele introduse. O altă muncă, alte sforțări. Hoțărît, generația actuală de juriști este destinată să frământa atâtea principii deosebite — încât nu știu dacă aceasta este și în folosul justiției. Si totuși sacrificiul trebuie făcut dacă vrem să tindem spre unificarea legislativă, care va fi de fapt cea mai mare dovadă a consolidării însăși a justiției.

V. Pastia

Judecător la Trib. Cluj.

Absolvent în drept, având 5 ani praxă la Justiție unde a funcționat ca notar de Tribunal, caută post la un avocat în provincie. Adresa la Redacție sub „3 examene fundamentale“.